

# Transinimesena Euroopa Liidus

## ELi LGBT inimeste uuringu tulemuste võrdlev analüüs

### Kokkuvõte



Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklitega 1, 2 ja 3 tagatakse õigus inimväärikusele, elule ja isikupuutumatusse. Artiklitega 6, 7 ja 8 tagatakse õigus vabadusele ja turvalisusele, era- ja perekonnaelu austamisele ning isikuandmete kaitsele. Artiklis 14 tunnustatakse õigust haridusele ning artikliga 20 tagatakse võrdsus seaduse ees. Artiklis 21 on sätestatud diskrimineerimiskeeld, sealhulgas soo tõttu, artikliga 35 tunnustatakse õigust tervishoiule, artikliga 45 õigust vabalt liikuda ja elada ning artikliga 47 tagatakse õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele.

Inimesele sündimisel omistatav sugu põhineb füüsilistel tunnustel. See ei pruugi siiski kokku langetada inimese sooidentiteediga, st viisiga, kuidas ta oma soost mõtleb või seda tunnetab. Kuna üha enam inimesi keeldub avalikult end mehe või naisena identifitseerimast, on ilmne, et sooga seotud tundeid ei ole võimalik suruda kitsaste mõistete „naine“ ja „mees“ alla. ELi lesbi-, gei-, biseksuaalsete ning transsooliste inimeste uuring (edaspidi „LGBT uuring“) tõi esile vajaduse vaadata nii üldises ühiskondlikus sooteemalises arutelus kui ka konkreetseid õiguslikke ja poliitilisi meetmeid kaaludes neist mõistetest kaugemale.

Seda võimaldavad Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) LGBT uuringu tulemusel kogutud rikkalikud ja võrreldavad andmed, mis kajastavad transinimeste igapäevaelu Euroopa Liidus (EL) ja selle liikmesriikides.

„Transsoolise inimesena pean väga oluliseks, et poliitikakujundajad ja tervishoiutöötajad mõistaksid, et sooline spekter ei koosne vaid kahest äärmusest. Vahepealseid võimalusi on palju ja inimene võib elada täisväärtuslikku elu, kuulumata spektri kumbagi äärmusse, st olemata üdini mees või naine. Selleks et elada teiste inimestega võrdväärselt, vajame rohkem mõistmist, kuid mis veel olulisem, rohkem ressursse ja õiguslast tuge.“  
(28aastane transnaine, Madalmaad)

Aruandes „Transinimesena Euroopa Liidus“ ja selle käesolevas kokkuvõttes tuginetakse uuringu tulemustele, et analüüsida 6579 end transinimeseks nimetanud vastanu olukorda; transinimene on üldmõiste, mis hõlmab kõiki, kelle sooidentiteet ja/või sooväljendus erineb neile sündimisel omistatud soost. Seda mõistet kasutavad transinimesed nii Euroopas kui ka mujal maailmas; mõistet otsustati kasutada seepärast, et vältida segiajamist ühe teise identiteedirühmaga – transsooline –, mida vastanud võisid valida. Kuigi tulemusi ei saa pidada kõiki ELis elavaid transinimesi esindavaks, moodustavad need omataoliste empiiriliste tõendite seni suurima kogumi, mis heidab valgust transsooliste inimeste kogemustele igapäevaelu eri valdkondades.

## Peamised järeldused

Tulemused näitavad transinimeste põhiõiguste sagedast rikkumist, kusjuures uuringus osalenud lesbi-, gei- ja biseksuaalsete inimestega võrreldes on nende diskrimineerimine, vägivald ja ahistamine suurem. Need kogemused tekitavad transinimestes pidevat hirmutunnet ning sunnivad vältima teatavaid kohti ja varjama oma tegelikku sooidentiteeti, mis piirab veelgi enam nende õigusi.

Probleemid, millega transinimesed oma tajutud soo vabal väljendamisel kokku puutuvad, tekivad üldisuse vähesest teadlikkusest transinimeste identiteedist ja elust. Nii tekib hirmu, teadmatuse, sallimatuse, diskrimineerimise ja isegi vihkamisest tuleneva vägivalda nõiarõng.

Transinimeste sõnul on nad oma sooidentiteedi suhtes avatumad, kui diskrimineerimisvastased tegevuskavad, positiivsed meetmed ja võrdõiguslikkuse poliitika on välja töötatud ja neid rakendatakse. Uurimistulemused näitavad, et õigusraamistikud ja poliitikatvahendid mõjuvad. Need aitavad kaitsta ning edendada põhiõigusi, sotsiaalseid norme ja tõekspidamisi, parandades seeläbi inimeste elukvaliteeti.

### Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamus

#### ELi meetmete tugevdamine ja riikide reageeringud

Käesoleva uuringu töendusmaterjalile ning teatavate ELi liikmesriikide kogemustele ja paljutöötavatele tavadele tuginedes kutsutakse ELi ja selle liikmesriike üles lahendama transinimeste probleeme. Nad peaksid eelkõige käsutama sooidentiteeti ja sooväljendust valdkondadena, mida tuleb inimõigusi puudutavates ja diskrimineerimisvastastes strateegiatel, tegevuskavades ning teadlikkuse suurendamise kampaaniates kaitsta.

Kuna uuring näitas, et diskrimineerimine ja vägivald leiavad sageli aset inimese erandliku sooväljenduse tõttu, tuleks edendada ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegiat, lisades sellesse sooliste stereotüüpide ning sooidentiteedist, sooväljendusest ja transfoobiast tuleneva diskrimineerimise vastased meetmed.

### ELi LGBT UURINGUS OSALENUD TRANSINIMESSED

Võttes arvesse transinimeste mitmekesisust, keskendutakse käesolevas analüüsis identiteedi alamrühmadele teadmises, et neid võivad mõjutada täiesti erinevad põhiõigustega seotud probleemid. Transinimesi käsitletud varasemates uuringutes kirjeldatakse küll erinevusi transnaiste, transmeeste ja teiste transinimeste elus, kuid käesolev ELi-ülene uuring võimaldab esimest korda eri alamrühmi võrrelda. ELi lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste valim sisaldab piisava suurusega alamrühmi, et neid saaks üksikasjalikult võrrelda (joonis 1).

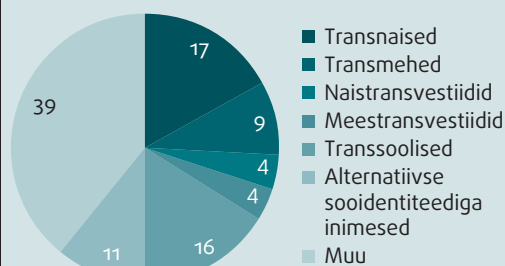
Need rühmad – transnaised, transmehed, nais-transvestiidid, meestransvestiidid, transsoolised, alternatiivse sooidentiteediga inimesed ning muud isikud – vastavad mõistetele, mida vastanud transinimesed ise valisid. Transinimeste kogemused sõltuvad ka haridustasemest, sotsiaal-majanduslikust taustast ja muudest näitajatest, mida analüüsimisel vajaduse korral arvesse võetakse.

#### Uuringus osalenud transinimeste tunnused

Vastanud transinimesed:

- on üldiselt noored: seitse vastajat kümnest on 18–39aastased (keskmine vanus: 34 aastat);
- kuuluvad erinevatesse alamrühmadesse (identiteedirühmadesse), kusjuures transnaisi oli kaks korda rohkem kui transmehi ja nais-transvestiite oli peaaegu sama palju kui meestransvestiite;
- kuuluvad sama tihti haritud ja vähem haritud inimeste hulka;
- kuuluvad sissetuleku poolest muu elanikkonnaga võrreldes pigem alumisse kvartili;

Joonis 1: Transinimeste identiteedirühmad (%)



Küsimused: Järgmiste uuringus esitatud küsimuste põhjal arvutatud muutuja:

A2. Mis sugu Teile sündimisel omistati? Naine/mees.

A3. Kas Te olete/olite transinimene? Jah.

A3.1 Palun valige üks vastus, mis Teile kõige paremini sobib. 1. Transinimene 2. Transseksuaal 3. Transseksuaalse minevikuga naine 4. Transseksuaalse minevikuga mees 5. Alternatiivse sooidentiteediga inimene 6. Transvestiit 7. Muu 8. Palun lisage ise...

Märkus: Vastajad kategooriates „transinimene“ ja „transseksuaal“ rühmitati transmeesteks ja transnaisteks; üksikasjad on esitatud põhiraporti 2. lisas.

Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed.

Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012

- määratlevad end seksuaalse sättumuse poolest biseksuaali või geina või kasutavad muid mõisteid;
- pigem ei ole suhtes, kusjuures kolmandik elab üheliikmelises leibkonnas;
- elavad sagedamini linnas.

Transinimeste valim on väga mitmekesine ning erinevused tulenevad valitud alamidentiteedist ehk alamrühmast, sellest, kas tajutakse end mehe, naise või kellegi muuna (sooline kuuluvus), sooväljendusest ning viisidest, kuidas vastajad on püüdnud vastavalt oma sooidentiteedile elada (avatus / sotsiaalne ja/või meditsiiniline korrigeerimine).

Pooltel vastanud transinimestel on **kõrgharidus** (kolledži-, ülikooli- või sellest kõrgem haridus, 53%). Pooled vastanud transinimesed töötavad palgatööl (51%), sealhulgas ajutisel puhkusel olijad. Üks vastanu neljast on (üli)õpilane (24%) ja 13% on töötud. Väike osa valimist teeb tasustamata või vabatahtlikku tööd, on pensionil või ei tööta muul põhjusel.

LGBT-inimeste valimi jaotumine **sissetuleku** alusel vastab muu elanikkonna tulu jaotumisele,<sup>1</sup> kusjuures igasse kategooriasse kuulub ligikaudu neljandik vastanutest. Transinimesed vastasid siiski teistest lesbi-, gei- ja biseksuaalide rühmadest sagedamini, et nende leibkonna sissetulek jääb alumisse kvartiili, ja harvemini, et see jääb ülemisse kvartiili.

Kõikidest transinimeste rühmadest ligikaudu pooled vastasid, et uuringu ajal nad ei olnud **suhtes** (48%), ja enamik märkis **perekonnaseisuks** vallaline (75%). Üks vastaja seitsmest on abielus või oma partnerluse registreerinud (15%).

## Diskrimineerimine

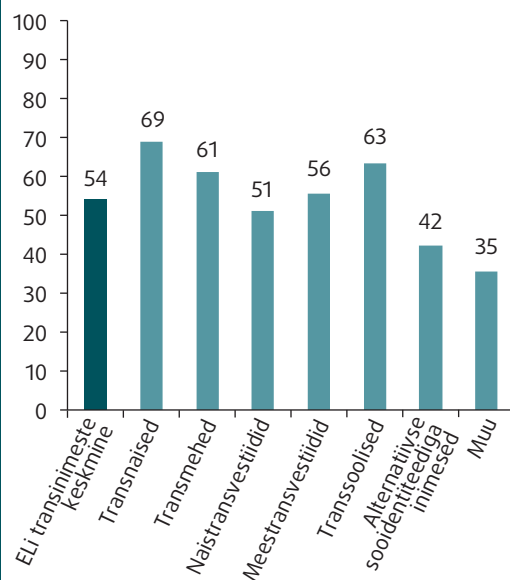
*„Ma tahaksin, et minu tajutaval sool ei oleks tähtsust. Mul peaks olema õigus elada oma elu ja mind tuleks kohelda õiglaselt ja austusega, olenemata sellest, millisena ma teistele paistan. Ma lihtsalt tahan olla mina ise, ilma et ma peaksin teiste pärast muretsema.“  
(42aastane transinimene, Ühendkuningriik)*

Kõigi inimeste võrdne ja täielik diskrimineerimiseta osalemine ühiskonnaelus on sellise kaasava ja sidusa ühiskonna eeltingimus, mis kasutab oma inimkapitali ning tagab oma liikmete heaolu ja jõukuse. Selle poolest on ELi LGBT uuringu tulemused muret tekitavad. Need näitavad, et transinimeste võrdõiguslikkus on ikka veel raskesti saavutatav eesmärk, mis nõuab otsustavaid meetmeid ELi ja liikmesriikide tasandil.

Uuringule eelnenud aasta jooksul tundsid rohkem kui pooled uuringus osalenud transinimesed (54%) end isiklikult diskrimineeritu või ahistatuna seetõttu, et neid tajuti transinimesena, samas kui kõigi uuringus osalenud lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste hulgas oli see näitaja 47%. Diskrimineerituna tundsid end sagedamini noored ja need, kes ei teinud tasustatud tööd või kuulusid madalamasse sissetulekuklassi. Mida avameelsemad olid inimesed selle osas, et nad on või olid transinimesed, seda tõenäolisemalt nad märkisid, et tunnevad end diskrimineerituna.

<sup>1</sup> Sissetuleku jaotumise tulemused on saadud Euroopa sotsiaaluuringust, üksikasjad on esitatud aruande 2. lisas.

**Joonis 2: Vastajad, kes on viimase 12 kuu jooksul tundnud end diskrimineeritu või ahistatuna seetõttu, et neid on tajutud kui transinimesi (identiteedirühmade kaupa, %)**



**Küsimus:** C2A. Kas Teie isiklikult olete oma elukohariigis viimase 12 kuu jooksul tundnud end diskrimineeritu või ahistatuna seetõttu, et Teid on tajutud kui: D. Transinimene. Jah.

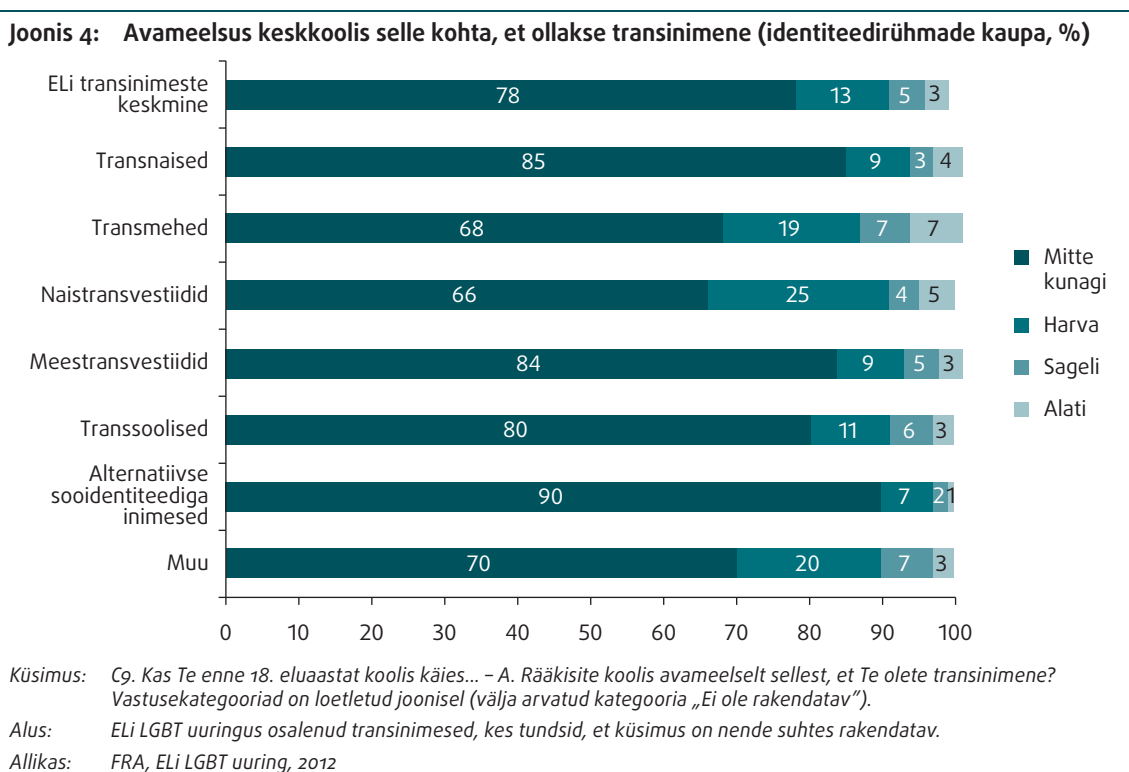
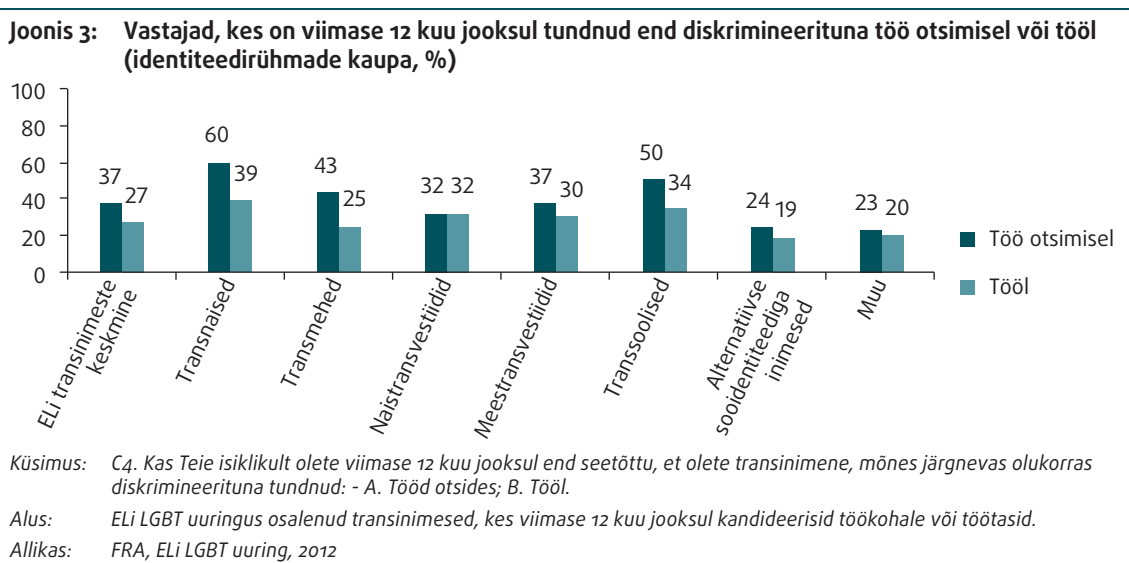
**Alus:** ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed.

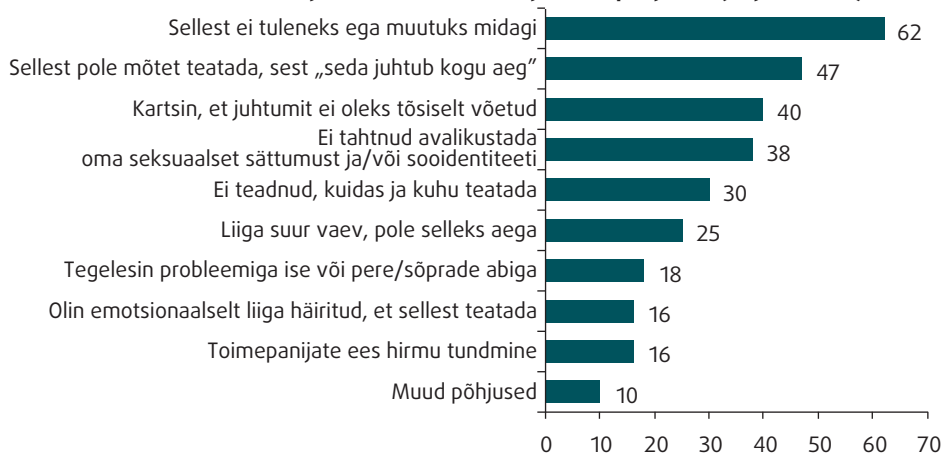
**Allikas:** FRA, ELi LGBT uuring, 2012

Uuring hõlmas diskrimineerimisega seotud kogemusi ühiskondliku elu eri valdkondades.

- Tööhõive: enam kui üks vastanu kolmest oli kogunud diskrimineerimist töö otsimisel (37%) seetõttu, et on transinimene, ja neljandik teatas diskrimineerimisest tööl (27%).
- Haridus: neljandik vastanutest, kes käisid ise koolis/ülikoolis või kelle laps/lapsed käis/käisid

koolis/ülikoolis, märkisid, et on uuringule eelnenud 12 kuu jooksul tundnud end isiklikult kooli või ülikooli töötajate poolt diskrimineerituna. Transinimestest (üli)õpilaste puhul on see näitaja 29%.  
 • Tervishoid: ligikaudu üks vastaja viiest, kes kasutas uuringule eelnenud aasta jooksul tervishoiuteenuseid (22%) või sotsiaalteenuseid (19%), tundis end meditsiini- või sotsiaaltöötajate poolt diskrimineerituna seetõttu, et on transinimene.



**Joonis 5: Viimasest diskrimineerimisjuhtumist teatamata jätmise põhjused (% juhtudest)**

Küsimused: C6. Mõeldes sellele kõige viimasele juhtumile, siis kas Teie või keegi teine teatas sellest kuskile? Ei.

C7. Miks sellest ei teatud?

Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed, keda diskrimineeriti, kuid kes viimasest diskrimineerimisjuhtumist ei teatanud.

Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012

- Kaubad ja teenused: noorte, töötute ja/või madalamast sissetulekuklassist vastajate puhul oli suurem tõenäosus, et nad tundsid end uuringule eelnenud aasta jooksul diskrimineerituna.

Vaid väga väike osa vastajaist märkis, et diskrimineerimisjuhtum leidis aset hiljuti. Transinimesed märkisid siiski lesbi-, gei- ja biseksuaalide rühmadest sagedamini, et diskrimineerimisjuhtum leidis aset hiljuti. Enam kui kolm vastajat viiest ei teatanud vahejuhtumist, sest olid veendunud, et sellest ei juhtu ega muutu midagi. Neist omakorda pooled ei teatanud vahejuhtumist, kuna arvasid, et sellest ei ole mõtet teatada. Vastanud transinimesed arvasid ka, et juhtumit ei võetaks tõsiselt, samuti ei tahtnud nad oma seksuaalset sättumust ja/või

sooidentiteeti avalikustada. Ligikaudu kolmandik (30%) ei teadnud, kuidas või kuhu teatada.

Äärmiselt oluline on teatada diskrimineerimisjuhtumitest pädevatele asutustele, nagu võrdõiguslikkust edendavad asutused, et jõustada olemasolevat õigusraamistikku, mis keelab töösuhetes diskrimineerimise sooidentiteedi alusel. Soolise võrdõiguslikkuse direktiiviga (uuesti sõnastatud) nähakse ette võrdõiguslikkust edendavate asutuste loomine, kelle ülesanne on osutada diskrimineerimisohvritele abi kaebuste esitamisel (artikli 20 lõike 2 punkt a). Lisaks peavad liikmesriigid võimaldama kodanikuühiskonna organisatsioonidel abistada ohvreid kohtu- ja haldusmenetluses (artikli 17 lõige 2).

## Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamus

### Diskrimineerimine töökohal ning juurdepääs kaupadele ja teenustele

Uuringutulemused näitavad, et sooväljenduse ja diskrimineerimiskogemuste vahel on üllatavalt tugev seos. Kehtivate võrdõiguslikkust käsitlevate õigusaktide muutmisel ja uute õigusaktide vastuvõtmisel peaks ELi seadusandja tagama, et õigusakt hõlmab ka diskrimineerimist sooidentiteedi alusel. Õiguskaitset, mis on ELi õigusega tagatud neile, kes kavatsevad sugu korrigeerida, on seda teinud või teevad seda, tuleks laiendada kõikidele transinimestele.

Uuring näitas, et vastanud transinimestest teatavad diskrimineerimisjuhtumitest asjaomastele asutustele väga vähesed. EL peaks ka edaspidi jälgima hoolikalt riiklike kaebusi käsitlevate asutuste ja menetluste tõhusust seoses soolise võrdõiguslikkuse direktiivi (2006/54/EÜ (uuesti sõnastatud)) ning kaupade ja teenustega seotud soolise võrdõiguslikkuse direktiivi (2004/113/EÜ) rakendamisega. ELi liikmesriigid peaksid tagama, et võrdõiguslikkust edendavatel asutustel ja muudel riiklikel kaebuste käsitlemise mehhanismidel oleksid piisavad volitused ja vahendid, et suurendada teadlikkust diskrimineerimisest sooidentiteedi alusel ning edendada juhtumitest teatamist.

ELi liikmesriigid peaksid tagama, et avalik sektor töötab välja ja rakendab mitmekesisust edendavad strateegiad ning võrdse kohtlemise poliitika, austades eraelu puutumatust ning jagades transinimeste vajadusi käsitlevaid kogemusi ja head tava. Selleks võib näiteks võtta vastu käitumisjuhendid ning lihtsustada nime ja soo vahetamist tööga seotud dokumentides. Liikmesriigid peaksid toetama ametiühingute ja tööandjate organisatsioonide püüdlusi edendada töökohal ning kutseõppeasutustes mitmekesisuse ja diskrimineerimisvastast poliitikat soodentiteedi alusel.

#### Diskrimineerimine hariduses

Uuring näitas, et haridus on valdkond, kus vastanud transinimesed kogevad sooväljenduse või identiteedi tõttu kiusamist ja negatiivseid reaktsioone. EL peaks aitama võidelda transinimeste (olgu tegemist õpilaste või lapsevanematega) kiusamisega koolides osana püüdlustest võidelda soostereotüüpidega ELi soolise võrdõiguslikkuse strateegia kaudu. ELi haridusprogramm peaks transfoobse kiusamise vastu võitlemisel edendama liikmesriikide vastastikust õppimist ning propageerima olemasolevat head tava.

ELi liikmesriigid peaksid tagama, et koolid loovad transinimestele turvalise ja toetava keskkonna, kus puudub diskrimineerimine, kiusamine ja tõrjutus. Koole tuleks julgustada vastu võtma üldised kiusamisvastased tegevuskavad, mis hõlmavad transinimeste probleeme.

Pädevatel riigiasutustel, nagu võrdõiguslikkust edendavad asutused, riiklikud inimõiguste institutsioonid ja laste ombudsmanid, peaksid olema asjakohased volitused ja vahendid ning neid tuleks julgustada uurima haridussüsteemis soodentiteedi tõttu toimunud kiusamis- ja diskrimineerimisjuhtumeid.

ELi liikmesriigid peaksid tagama soodentiteeti ja sooväljendust käsitleva objektiivse teabe kuulamise kooli õppekavadesse, et edendada töötajate ja õpilaste seas lugupidamist ja mõistmist ning suurendada teadlikkust probleemidest, millega transinimesed kokku puutuvad. ELi liikmesriigid peaksid pakkuma haridustöötajatele koolitust selle kohta, kuidas käsitleda transinimeste probleeme hariduses ning kuidas käituda transfoobse kiusamise ja ahistamise juhtumitel.

#### Diskrimineerimine ja juurdepääs tervishoiuteenustele

Uuringust nähtub, et ligikaudu üks vastaja viiest, kes kasutas uuringule eelnenud aasta jooksul tervishoiuteenuseid või sotsiaalteenuseid, tundis end meditsiini- või sotsiaaltöötajate poolt diskrimineerituna seetõttu, et on transinimene. ELi liikmesriigid peaksid tagama tervishoiu- ja tervisekindlustustöötajate koolituse transinimeste tervisega seotud vajaduste kohta eesmärgiga kaotada eelarvamused ja parandada teenuste osutamist transinimestele.

ELi liikmesriigid peaksid tagama transinimestele ettenähtud tervishoiuteenuste kättesaadavuse ning transinimeste võrdse ja austava kohtlemise tervishoiuteenuste kasutamisel. Liikmesriigid peaksid kaaluma soo korrigeerimisega seotud meditsiiniteenuste kättesaadavuse edendamist, ja kui see ei ole võimalik, soodustama juurdepääsu sellistele teenustele ELi liikmesriigis, kus neid teenuseid osutatakse.

ELi liikmesriigid peaksid kaasama transinimestele ettenähtud tervishoiuteenused oma riiklikesse tervishoiukavadesse ja -poliitikasse ning tagama, et terviseuringutes, koolituskavades ja tervishoiupoliitikas võetakse arvesse ka transinimesi ja nende vajadusi.

## Vägivald ja ahistamine

*„Leedus on transinimese elu kujuteldamatult raske. Elan pidevas hirmus ja lõpuks kaob eluisu täiesti. [--]. Ma kogen nii palju diskrimineerimist, ahistamist ja vägivalda, et neist on saanud mu igapäevane elu.“ (25aastane transinimene, Leedu)*

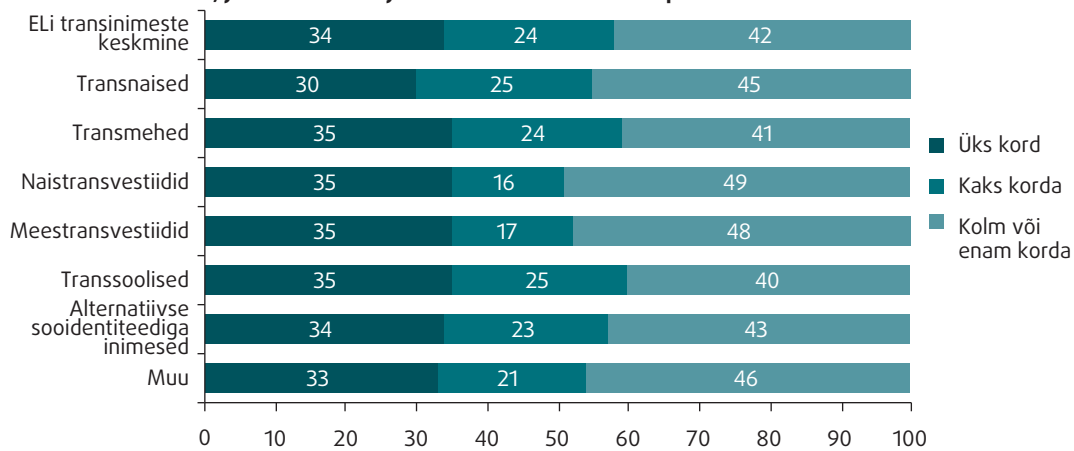
ELi LGBT uuringu rabavaim tulemus oli transinimeste vastu suunatud korduva vägivalda ja vihakuritegude suur arv, mis näitab vajadust tõhustada vihakuritegudevastast poliitikat kõikjal Euroopa Liidus:

- vägivalda- või ahistamisjuhtumite esinemissagedus aastas on ligikaudu üks juhtum kahe vastanud transinimese kohta, mis on lesbide, geide ja

biseksuaalide asjaomasest näitajast kaks korda suurem;

- ligikaudu kaks vastanud transinimest viiest (44%), kes osutasid uuringule eelnenud 12 kuu jooksul vägivaldaohvriteks, märkisid, et seda juhtus selle aja jooksul kolm või enam korda;
- jaotus identiteedirühmade kaupa näitas, et sellel perioodil kannatasid korduvate (kolm ja enam korda) vägivaldajuhtude all enim nais- ja meestransvestiidid.

**Joonis 6: Vastajad, keda on viimase 12 kuu jooksul rünnatud või füüsilise ja/või seksuaalse vägivallega ähvardatud, juhtumite arvu ja identiteedirühmade kaupa**



Küsimus: FA1\_3. Kui mitu korda keegi Teid viimase 12 kuu jooksul Euroopa Liidus / selles riigis füüsiliselt/seksuaalselt ründas või vägivallega ähvardas?

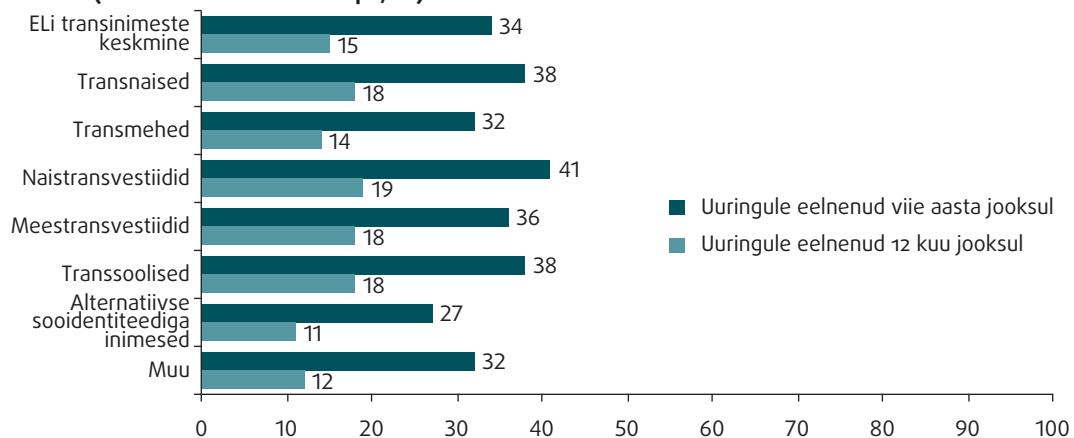
Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed, keda uuringule eelnenud 12 kuu jooksul füüsiliselt/seksuaalselt rünnati või vägivallega ähvardati.

Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012

Mistahes põhjusel ja mitte ainult vastaja sooidentiteedi tõttu aset leidnud vägivalda kohta vastasid transinimesed kõikidest lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste rühmadest sagedamini, et neid rünnati või ähvardati vägivallega viimase viie ja viimase aasta jooksul, mille kohta uuringus küsiti. Uuringule eelnenud viie aasta jooksul kogesid vägivalda või ähvardati vägivallega 34% ja uuringule eelnenud aasta jooksul kogesid vägivalda või ähvardati vägivallega 15% vastanud transinimestest.

Ligikaudu ühte vastanud transinimest kümnest (8%) rünnati füüsiliselt või seksuaalselt või ähvardati vägivallega, mis nende arvates juhtus osaliselt või täielikult seetõttu, et neid tajuti transinimestena. Uuringule eelnenud 12 kuu jooksul esines vihast tulenevat vägivalda kõige sagedamini transnaiste (16%), meestransvestiitide (14%) ja transsooliste vastajate (11%) puhul.

**Joonis 7: Vägivalla- ja vägivallega ähvardamise juhtumid viimase viie aasta ja viimase 12 kuu jooksul (identiteedirühmade kaupa, %)**



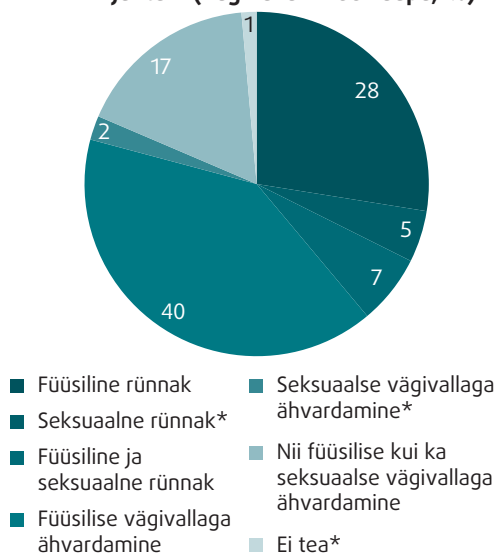
Küsimused: F1\_A. Kas Teid on viimase 5 aasta jooksul: mistahes põhjusel füüsiliselt/seksuaalselt rünnatud või vägivallega ähvardatud kodus või kusagil mujal (tänaval, ühistranspordis, oma töökohas jne)? Jah.

FA1\_2. Millal leidis aset VIIMANE füüsiline/seksuaalne rünnak või vägivaldaähvardus? Viimase 12 kuu jooksul.

Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed.

Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012

**Joonis 8: Vihast tuleneva vägivalga viimane juhtum (vägivallaliikide kaupa, %)**



Küsimused: FA1\_4. Kui Te mõtlete VIIMASELE füüsilise/seksuaalsele rünnakule või vägivalgaähvardusele, siis mis Teiega täpsemalt juhtus?

FA1\_5. Kas Teie arvates toimus viimase 12 kuu jooksul VIIMANE füüsilise/seksuaalse rünnaku või vägivalgaähvarduse juhtum osaliselt või täielikult seetõttu, et Teid tajuti transinimesena?

Märkus: \* Vastajaid oli alla 30.

Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed, keda uuringule eelnenu 12 kuu jooksul rünnati füüsiliselt/seksuaalselt või ähvardati vägivalga osaliselt või täielikult seetõttu, et neid tajuti transinimestena.

Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012

LGBT uuringus osalenutest teatasid vihkamisest tulenevast vägivalgast politseile kõige tõenäolisemalt transinimesed. Üks vastanu viiest (21%) teatas viimasest vihkamisest tulenenud juhtumist ja üks vastanu neljast (24%) teatas kõige tõsisemast juhtumist. Põhjused, miks juhtumist ei teatata, on muu hulgas järgmised:

- usaldamatus politseiasutuste vastu: pooled vastanud ei teatanud juhtumist, kuna arvasid, et politsei ei taha midagi ette võtta, ning kolmandik jättis teatamata, kuna arvas, et politsei ei saa midagi ette võtta;
- politseipoolse homofoobia ja/või transfoobia reaktsiooni kartus (enam kui üks vastaja kolmest);
- vihast tulenevate ahistamisjuhtumite puhul märkisid vastajad kõige sagedamini, et juhtum oli vähetähtis, ei olnud teatamiseks piisavalt tõsine või et nad ei tulnud kordagi selle peale, et juhtumist teatada.

Juhtudel, kus vihkamisest tulenevast vägivalgast teatati muule organisatsioonile kui politseile, teatas enamik vastanud transinimesi sellest lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste organisatsioonidele (enam kui pooled), üks kümnest teatas riiklikule institutsioonile (nt võrdõiguslikkust edendav asutus) ja/või ligikaudu 7–15% teatasid tavalisele ohvriabiorganisatsioonile.

Enamikul juhtudel on vägivalga või ahistamise toimepanijad rühmana tegutsevad tundmatud mehed. Vihkamisest tulenevad juhtumid leiavad peaaegu sama sageli aset siseruumides kui väljas, sama kui vihkamisest tulenevat ahistamist esineb veidi enam avalikes siseruumides. Väljas aset leidnud juhtumite puhul märkisid transinimesed kohtadena enim tänavat, väljakut, autoparklat või muud avalikku kohta. Siseruumidest märgiti vihkamisest tuleneva vägivalga puhul enim kodu ja vihkamisest tuleneva ahistamise puhul töökohta. Üks viimati aset leidnud ahistamisjuhtum kümnest toimus internetis või e-posti teel, sealhulgas Facebook ja Twitter.

*„Homo- ja transfoobia puhul on tegemist inimväärikuse rikkumisega. Homo- ja transfoobsete hoiakud ei ole kooskõlas Euroopa Liidu aluseks olevate väärtuste ja põhimõtetega, mis on sätestatud ELi lepingu artiklis 2.”*

Euroopa Komisjon (2013). Komisjoni meetmed tagavad lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste õigused, SPEECH/13/424, Haag, 17. mai 2013

Vägivald ja ahistamine rikuvad õigust elule ja füüsilisele ja vaimsele puutumatusse ning seega rikuvad need teod inimväärikust. Nimetatud õigusi kaitseb Euroopa Liidu põhiõiguste harta.

Euroopa Parlament kutsus liikmesriike üles „registreerima ja uurima LGBTI-inimeste<sup>2</sup> vastu suunatud vihakuritegusid ning võtma vastu kriminaalõigusakte, mis keelaksid viha õhutamise seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi ajendil”. Soovituses Rec(2010)5 julgustatakse Euroopa Nõukogu osalisriike „tagama väidetavate kuritegude ja muude intsidentide, mille puhul võib mõistlikult eeldada, et ohvri seksuaalne sättumus või sooidentiteet on tõenäoliselt kuriteo toimepanija üks motive, tõhusa, viivitamatu ja erapooletu uurimise”. Samuti kutsutakse osalisriike „tagama, et [---] selliste tegude toimepanijate suhtes algatatakse kriminaalmenetlus ja et neid vajadusel karistatakse, et vältida karistamatust”.<sup>3</sup>

2 Akronüüm LGBTI hõlmab ka intersoolisi inimesi. Euroopa Parlamendi 4. veebruari 2014. aasta resolutsioon homofoobia ning seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastu võitlemise ELi tegevuskava kohta (2013/2183(INI)).

3 Ministrite komitee soovitus CM/Rec(2010)5 liikmesriikidele seksuaalse sättumuse ja soolise identiteedi alusel toimuva diskrimineerimise vastaste meetmete kohta.



**Tabel: Kohad, kus leidsid viimase 12 kuu jooksul aset vihkamisest tulenevad vägivalldajuhtumid ja vägivalllaga ähvardamine (%)**

	Viimane	Kõige tõsisem
Minu kodus	8	9
Mõnes muus elumajas, korteris*	3	4
Koolis, ülikoolis*	5	6
Töökohal*	3	4
Kohvikus, restoranis, pubis, klubis	10	8
Autos*	1	1
Ühistranspordis	9	7
Spordiklubis*	0	0
Mujal siseruumides*	2	3
Tänaval, väljakul, autoparklas või muus avalikus kohas	46	43
Pargis, metsas*	3	4
LGBT-spetsiifilises kohas (nt klubi, baar) või üritusel (nt Pride)*	2	1
Mujal väljas*	5	7
Muu*	2	2

Küsimus: FA1\_10; FA2\_10. Kus see juhtus?

Märkus: \* Vastajaid oli alla 30.

Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed, keda uuringule eelnenud 12 kuu jooksul (viimane juhtum) või viie aasta jooksul (tõsisem juhtum) rünnati füüsiliselt/sekuaalselt või ähvardati vägivalllaga osaliselt või täielikult seetõttu, et neid tajuti transinimestena.

Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012

*„Mind on alandanud, peksnud ja solvanud inimesed, keda ma tunnen, ja inimesed, keda ma ei tunne, kuid ma tahtsin, et inimesed mu ümber mõistaksid, et olen samasugune nagu iga teine ning minu seksuaalne sättumus ei tee mind neist erinevaks! Ma olen inimene – isiksus. Olen uhke, et olen gei. Ma ei ole selle kohta kunagi valetanud ega tee seda ka tulevikus, olgu hind milline tahes.“ (29aastane transinimene ja gei, Bulgaaria)*

#### Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamus

##### Võitlus transinimeste vastu suunatud, vihkamisest tuleneva vägivallla ja ahistamisega

Hinnates riiklikke õigusakte, millega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta direktiiv 2012/29/EL, millega kehtestatakse kuriteoohvrite õiguste ning neile pakutava toe ja kaitse miinimumnõuded (ELi kuriteoohvrite direktiiv), peaks Euroopa Komisjon pöörama erilist tähelepanu sellele, kas individuaalse hindamise puhul on piisavalt arvesse võetud ohvri isikuomadusi, nagu sooidentiteet ja sooväljendus.

ELi liikmesriigid peaksid ELi kuriteoohvrite direktiivi rakendamisel pöörama tähelepanu sooidentiteedist tingitud kuriteo ohvrite kaitsevajadustele (vastavalt direktiivi põhjendustele 9, 17 ja 56). ELi liikmesriigid peaksid tagama, et vastavalt ELi kuriteoohvrite direktiivi artiklile 21 austatakse kriminaalmenetluse ajal transinimeste õigust eraelu kaitsele, mis hõlmab varasemat nime ja sugu.

ELi liikmesriigid peaksid kaaluma kriminaalõigussätete jõustamist, mis pakuvad kaitset transfoobsete kuritegude eest, ning tagama, et õiguskaitseasutusi koolitatakse transfoobse kuritegevusega tõhusalt võitlema, sealhulgas suurendatakse nende teadlikkust transinimeste probleemidest.

ELi liikmesriigid peaksid tegelema vihakuritegudest, sealhulgas transinimeste vastu suunatud kuritegudest teatamata jätmisega, mida rõhutati ka justiits- ja siseküsimuste nõukogu 2013. aasta detsembri järeldustes vihakuritegudega võitlemise kohta, mis omakorda kajastasid 2013. aastal Vilniuses toimunud FRA põhiõiguste konverentsi järeldusi. Liikmesriike kutsutakse üles võtma asjakohaseid meetmeid, et ohvritel oleks vihakuritegudest lihtsam teatada ja seda võimalusel ka ohvreid toetavate ühenduste kaudu. See peaks hõlmama meetmeid usalduse suurendamiseks politsei ja teiste riiklike institutsioonide vastu. Õiguskaitseasutused peaksid läbima koolituse transinimeste teatatud juhtumite käsitlemise kohta, eelkõige seoses ohvrite toetamise ja juhtumite süsteemse registreerimisega. Teatamismäära tõstmiseks tuleks kaaluda ka selliseid tavasid nagu teatamine kolmanda isiku poolt ja kodanikuühiskonna organisatsioonide kaasamine paljusid asutusi hõlmavate partnerluste kaudu.

ELi liikmesriigid peaksid tagama, et õiguskaitseasutused registreerivad, uurivad ja toovad kohtu ette soodentiteedi ja sooväljendusel põhinevaid vihakuritegusid kooskõlas jätkuvate jõupingutustega parandada ning ühtlustada kuritegevust käsitlevate andmete kogumist (nt Eurostati kuritegevuse ja kriminaalõiguse statistika töörühm ELi statistika tegevuskava 2011–2015 raames). Tõenduspõhiste õigus- ja poliitikameetmete väljatöötamiseks peaksid liikmesriigid koguma andmeid kuritegude arvu ja liikide ning ohvrite soodentiteedi kohta (vastavalt direktiivi 2012/29/EL artiklile 28 ning põhjendustele 56 ja 64) ning süüdimõistetud kurjategijate arvu ja määratud karistusliikide kohta.

## Elu transinimesena

*„Ma pean ennast naiselike kalduvustega meheks naise kehas. Kui ma sellest teistele räägin, peavad nad mind hulluks. Sa oled kas mees või naine ja jutul lõpp! Järelikut olen mina eikeegi.“* (32aastane naistransvestiit, Taani)

Uuring näitas, et paljud transinimesed kasvavad ja elavad sotsiaalses keskkonnas, kus transinimeste olemasolust ja vajadustest ei teata enamasti midagi. Kui pidevast ohvristamisest ja diskrimineerimisest tekkinud hirm põrkub teiste inimeste – sealhulgas oma perekond, töö- ja sotsiaalne keskkond – teadmatusega, toimib peitmine või enese nähtavaks tegemise vältimine kaitsemehhanismina. Kuid selline käitumine süvendab paratamatult transinimeste õiguste mittetunnustamist. Stereotüübid ja teadmatust transinimeste igapäevaelust ja õigustest tekitavad üldsuses negatiivset suhtumist ning kutsuvad esile eri raskusastmega väärkohtlemist, sealhulgas nii rumalad naljad ja solvav keelekasutus kui ka tõsine ahistamine ja tõrjumine. Sel viisil luuakse väljapääsmatu olukord, mis takistab võrdõiguslikkust ja paneb ohtu transinimeste elu. Kokkuvõttes on transinimesed, nagu vastanud seda iseloomustasid, kodanikud, kes tunnevad, et neil ei lasta olla nad ise.

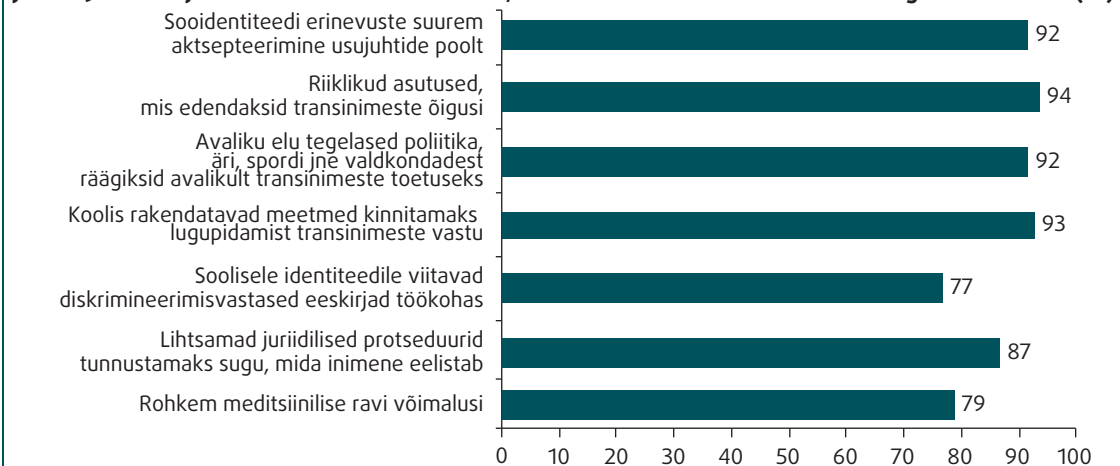
*„Ma olen kindel, et kui ma oleksin avameelselt rääkinud, et olen transinimene, oleksin pidanud taluma palju rohkem diskrimineerimist ja ahistamist. Kui pidin seda õiguslikus kontekstis mainima, tegin seda, kuid peale minu perekonna, tervishoiutöötajate ja endiste partnerite ei tea keegi, et ma sündisin naisena. Nii et minul läks suhteliselt kergelt, kuid see, et ma pean asja kiivalt varjama, on muidugi halb.“* (38aastane transsooline mees, Madalmaad)

Transinimestesse negatiivselt suhtuvas keskkonnas elamine sunnib transinimesi kohandama oma soo väljendamist ja käitumist:

- kolmandik kõikidest vastanutest (32%) väldivad oma soo või eelistatud soo väljendamist füüsilise välimuse ja riituse kaudu, sest kardavad, et neid võidakse rünnata, ähvardada või ahistada;
- pooled vastanud transinimesed märkisid, et väldivad nende hirmude tõttu teatavaid kohti;
- ligikaudu üks vastanu viiest hoidub isegi oma kodus olemast avameelne, et on transinimene, ja kuus vastanut kümnest hoiduvad sellest ühistranspordis.

Need tulemused näitavad, kuidas ühiskonna sotsiaalsete vaated ja reageeringud transinimeste suhtes mõjutavad transinimeste igapäevaelu. See ei lase transinimestel kasutada õigust eraelu austamisele, mis hõlmab õigust väljendada oma identiteeti kõikides eluvaldkondades, sealhulgas avalikus kohas.

*„Elu transinimesena on hirmutav: kardan alatasa negatiivseid reaktsioone ja tunnen enamikus avalikes olukordades, näiteks ühistranspordis, vajadust olla nähtamatu – see tähendab ka raskepärastemate ja lotendavamate riiete kandmist, kui mulle meeldiks.“* (39aastane transsooline, Ühendkuningriik)

**Joonis 9: Vastajate arvamus meetmete kohta, mis aitaksid neil transinimestena mugavamalt elada (%)**

Küsimus: TR6. Mis võimaldaks Teil transinimesena oma elukohariigis mugavamalt elada? Vastused „Nõus“ ja „Täiesti nõus“.

Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed.

Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012

Neli vastanud transinimest viiest märkisid, et nende elukohariigis on transinimeste inimõiguste austamise edendamise positiivsed meetmed, nagu võrdõiguslikkuse kavad, avalikud kampaaniad ja eriteenused, väga harvad või küllaltki harvad. Enam kui üheksa vastajat kümnest (94%) märkisid, et kui riiklikud asutused edendaksid transinimeste õigusi, aitaks see neil transinimestena mugavamalt elada.

Sooidentiteedile või sooväljendusele vastavate isikut tõendavate dokumentide puudumine võib viia diskrimineerimiseni:

- üks vastanud transinimene kolmest on ennast uuringule eelnenud 12 kuu jooksul tundnud diskrimineerituna, kui on pidanud näitama isikutunnistust või muud ametlikku dokumenti, milles on kirjas tema sugu;
- ligikaudu üheksa vastajat kümnest (87%) ütlesid, et neil võimaldaksid mugavamalt elada lihtsamad juriidilised protseduurid tunnustamiseks sugu, mida inimene eelistab.

*„Euroopas on ainult 35 riiki, mille õigusnormid tunnustavad transinimeste sooidentiteeti. Transinimeste olemasolu on faktiliselt ebaseaduslik 14 riigis, kuna seal neid ei tunnustata. 21 Euroopa riigi õigusaktides nõutakse, et transinimesed teeksid läbi steriliseerimise, enne kui nende sooidentiteeti tunnustatakse. Teised nõuded on muu hulgas näiteks psüühikahäire diagnoosimine, aktiivravi ja invasiivne operatsioon, uue sooidentiteediga elatud ajaperioodi hindamine, vallalise või lahutatud staatus. Need nõuded rikuvad isiku väärikust, kehalist puutumatus, õigust perekonnale ning õigust olla kaitstud inimväärikust alandava ja ebainimliku kohtlemise eest.“*

Transgender Europe (TGEU) (2014), Trans Rights Europe Map & Index 2014, [www.tgeu.org/Trans\\_Rights\\_Europe\\_Map](http://www.tgeu.org/Trans_Rights_Europe_Map)

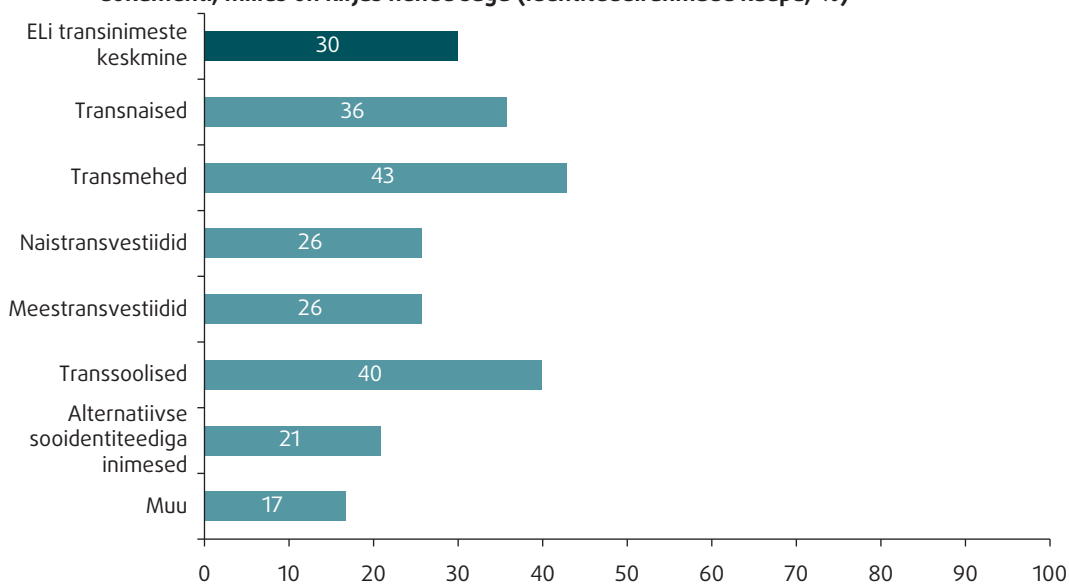
Euroopa Nõukogu soovitus CM/Rec(2010)5 rõhutatakse, et osalisriigid peaksid võtma sobivad meetmed, et tagada soo korrigeerimise täielik õiguslik tunnustamine kõigis eluvaldkondades, võimaldades eelkõige nime ja soo vahetamist ametlikes dokumentides kiirel, läbinähtaval ja juurdepääsetaval viisil. Soovitus on ka märgitud, et soo korrigeerimise õigusliku tunnustamise eeltingimused, kaasa arvatud muutused füüses, tuleks korrapäraselt üle kontrollida, et kaotada solvavad nõuded.

Kehv füüsiline ja vaimne tervis ohustavad paljusid transinimesi. Mitu uuringut on näidanud, et paljudel transinimestel on enesetapumõtted, depressioon, ärevushäired ja soov ennast vigastada ning et paljud teevad enesetapukatse.

Selleks et kohandada keha sooidentiteediga, võtavad mõned (mitte kõik) transinimesed ette soo korrigeerimise, mida sageli kutsutakse soovahetuseks.

Kaks vastanud transinimest viiest (39%), eelkõige madalamast sissetulekuklassist ja need, kes ei töötanud, on otsinud oma sooidentiteediga seotud vajaduste puhul meditsiinilist või psühholoogilist abi. Abi otsimisel saadud kogemused olid väga erinevad: seitse vastajat kümnest (71%) teatasid positiivsetest kogemustest psühholoogide, psühhiaatrite või teiste eriarstide või tervishoiuteenuste osutajatega. Perearstide puhul langeb rahulolu määr siiski alla poole (45%). Üks vastaja viiest (20%) märkis, et perearst ei paistnud tahtvat aidata, ja üks vastaja kümnest (11%) märkis, et perearst keeldus aitamast.

**Joonis 10: Vastajad, kes tundsid end viimase 12 kuu jooksul diskrimineerituna, näidates mõnd ametlikku dokumenti, milles on kirjas nende sugu (identiteedirühmade kaupa, %)**

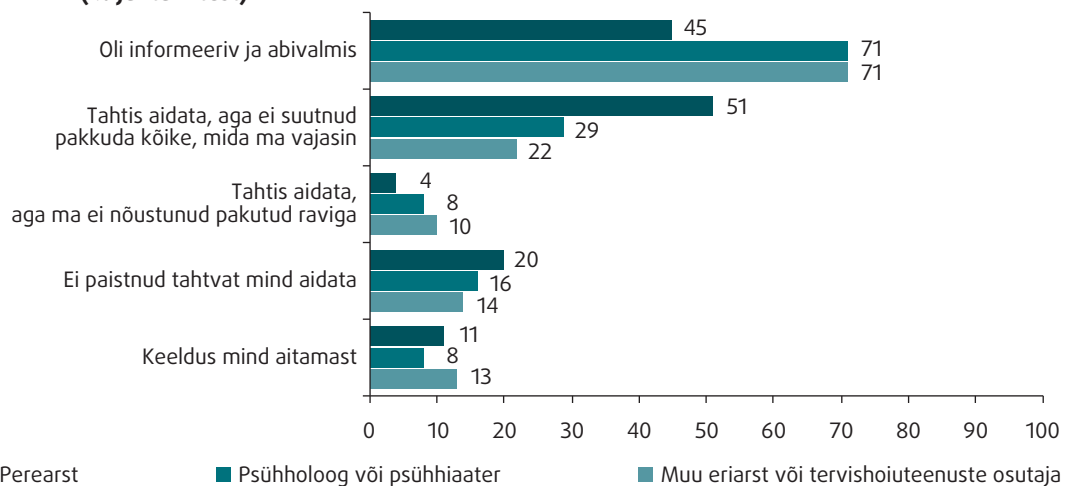


*Küsimus: C4. Kas Teie isiklikult olete viimase 12 kuu jooksul end seetõttu, et olete transinimene, mõnes järgnevas olukorras diskrimineerituna tundnud: - K. Näidates oma isikutunnistust või mõnd ametlikku dokumenti, kus on näha Teie sugu.*

*Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed, kes pidid uuringule eelnend 12 kuu jooksul näitama ametlikku dokumenti, milles on kirjas nende sugu.*

*Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012*

**Joonis 11: Vastanud transinimeste kogemused abi otsimisel seetõttu, et nad on transinimesed (% juhtumitest)**



*Küsimused: TR1. Kas olete kunagi otsinud psühholoogilist või meditsiinilist abi seetõttu, et olete transinimene? Jah.*

*TR3. Kellelt Te abi otsisite ja milline oli tulemus? (Teenuste osutajad ja vastusekategoriad vastavalt tabelis loetletule (välja arvatud kategooria „Ei ole minu suhtes kohaldatav“).)*

*Alus: ELi LGBT uuringus osalenud transinimesed.*

*Allikas: FRA, ELi LGBT uuring, 2012*

Psühholoogilist või meditsiinilist abi mitteotsinutest pooled (52%) ei taha või ei vaja abi. Kõige tõenäolisemalt ei taha/vaja abi eelkõige mees- ja naistransvestiitide rühmad, alternatiivse sooidentiteediga inimesed ning muud vastajad. Kolmandik transmehi (33%) ja transnaisi (37%) märkisid, et ei soovi psühholoogilist ega meditsiinilist abi seetõttu, et on transinimesed. Vastajad, kes tahavad või vajavad psühholoogilist või meditsiinilist abi, kuid ei ole seda seni otsinud, märkisid näiteks põhjuseks, et nad ei julge seda teha, ei tea, kuhu pöörduda, või kardavad tervishoiuteenuse osutajate eelarvamusi. Ligikaudu neli vastanud transinimest viiest (79%) väitsid, et neil oleks transinimesena mugavam elada, kui oleks rohkem meditsiinilise ravi võimalusi.

#### Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti arvamus

##### *Soo õigusliku tunnustamise tagamine*

*Uuring näitas, et sooidentiteedi ja sooväljendusega sobivate isikutõendite saamine on probleem, mis pärsib paljude vastanud transinimeste normaalset ühiskondlikku elu. ELi liikmesriigid peaksid tagama isiku eelistatava soo täieliku õigusliku tunnustamise, sealhulgas eesnime, sotsiaalkindlustusnumbri ja muude sooga seotud näitajate muutmise isikutõenditel.*

*Soo tunnustamise menetlused peaksid olema kättesaadavad, läbipaistvad ja tõhusad, tagades inimväärikuse ja vabaduste austamise. Soo õigusliku tunnustamise menetluste puhul ei tohiks nõuda eelkõige abielu lahutamist ega meditsiinilist sekkumist, nagu steriliseerimine.*

*ELi liikmesriigid peaksid soo õigusliku tunnustamise valdkonnas täielikult tunnustama teiste ELi liikmesriikide välja antud dokumente ja otsuseid, et soodustada transinimeste liikumisvabaduse õiguse kasutamist ELis.*

## Metoodika

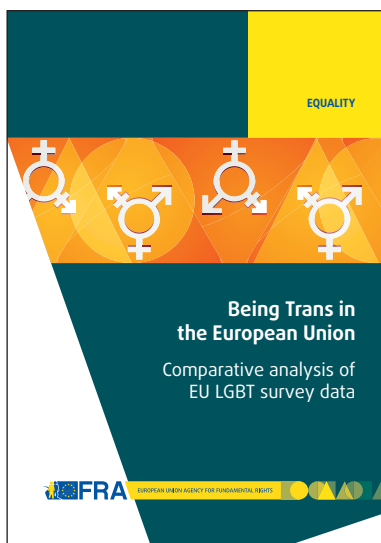
ELi LGBT uuring tehti 2012. aastal anonüümse veebipõhise küsimustikuna, mida levitati lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste hulgas peamiselt veebi- ja sotsiaalmeedia kaudu. Sellise meetodiga koguti lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste kohta märkimisväärselt rohkem empiirilist teavet kui kunagi varem Euroopas või maailmas. Aruandes ja käesolevas kokkuvõttes esitatakse nende 18aastaste ja vanemate transinimeste arusaamad, kogemused, arvamused ja seisukohad, kes kasutavad internetti, teadsid uuringust ning otsustasid selles osaleda. Tulemusi ei saa küll pidada kõiki ELis elavaid transinimesi esindavateks, kuid valimi suurus näitab, et tulemustest selgunud suundumused kajastavad suurt osa ELi transinimestest.

Uuringu puhul kasutati kaalumismeetodit, et tasakaalustada usaldusväärse statistika puudumist ELi transinimeste rühma proportsionaalse suuruse kohta ning vähendada mõne ELi liikmesriigi liiga suure esindatuse mõju valimis. Sellega tagati, et ELi liikmesriikidest pärit transinimeste arvamused on uuringutulemustes esindatud proportsionaalselt vastavalt riigi elanikkonnale. Selleks eeldati, et vastanud transinimeste osakaal ja transinimeste alamrühmade osakaal kõigi uuringus osalenute hulgas on kõigi liikmesriikide puhul sama ning kõik arvutusel põhinesid sellel eeldusel (vt täielik kirjeldus aruande 2. lisas).

Metodoloogiline lisateave on esitatud FRA täieliku aruande *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (Transinimesena Euroopa Liidus: ELi lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste uuringu tulemuste võrdlev analüüs, 2014) 1. lisas aadressil <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>







Transinimesed, see tähendab need, kelle sooidentiteet ja/või sooväljendus erineb neile sündimisel omistatud soost, peavad tänapäevalgi sageli taluma diskrimineerimist, ahistamist ja vägivalda kõikjal Euroopa Liidus. Selline tõsiasi tekitab hirne, mis sunnivad paljusid oma tõelist mina peitma või varjama. Aruandes käsitletakse võrdse kohtlemise ja diskrimineerimisega seotud probleeme, lähtudes kahest aspektist, nimelt seksuaalsest sättumusest ja sooidentiteedist. Selles analüüsitakse 6579 ELi LGBT uuringus osalenud transinimese kogemustel põhinevaid andmeid, mis on empiiriliste tõendite seni suurim omataoline kogum. FRA jõudis analüüsis järeldusele, et LGBT-alamrühmadest kannatasid – üksikute eranditega – diskrimineerimise, ahistamise ja vägivalda all enim transinimesed.

Kaasava ja sidusa ühiskonna eeltingimus on kõigi inimeste võrdne ja täielik sotsiaalne kaasamine ilma diskrimineerimiseta. Uuringutulemused näitavad, et tegelikkus on muret tekitav. Transinimeste võrdõiguslikkus on eesmärk, mida on endiselt raske saavutada. Kõnealune aruanne avaldatakse siiski ajal, mil üha rohkem ELi liikmesriike astuvad samme transinimeste põhiõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks. Uuringu käigus kogutud ja analüüsitud tõendid peaksid aitama poliitikuid ja poliitikakujundajaid selliste õigusaktide, poliitikasuundade ning strateegiatega väljatöötamisel, mis neid õigusi paremini kaitsevad.

## Lisateave

FRA täielik aruanne transinimeste kohta *Being Trans in the European Union: Comparative analysis of EU LGBT survey data* (Transinimesena Euroopa Liidus – ELi lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste uuringu tulemuste võrdlev analüüs, 2014) on avaldatud aadressil <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/being-trans-eu-comparative-analysis>.

ELi lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste uuringu – ELi LGBT uuringu – täielik aruanne *EU LGBT survey – European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey. Main results* (Euroopa Liidu lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste uuring. Peamised järeldused, 2014) on avaldatud aadressil <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-main>.

ELi lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste uuringu – ELi LGBT uuringu – kokkuvõtte *EU LGBT survey – European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey – Results at a glance* (Euroopa Liidu lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimeste uuring. Uuringu tulemuste kokkuvõtte, 2013) on avaldatud aadressil <http://fra.europa.eu/en/publication/2013/eu-lgbt-survey-european-union-lesbian-gay-bisexual-and-transgender-survey-results>.

Ülevaade FRA tegevusest lesbi-, gei- ja biseksuaalsete ning transinimestega seotud küsimustes on avaldatud aadressil <http://fra.europa.eu/en/project/2011/homophobia-transphobia-and-discrimination-grounds-sexual-orientation-and-gender>.



Väljaannete talitus

© Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet, 2014  
Foto: © Shutterstock

ISBN 978-92-9239-734-0



### FRA – EUROOPA LIIDU PÕHIÕIGUSTE AMET

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viin – Austria  
tel +43 158030-0 – faks +43 158030-699  
[fra.europa.eu](http://fra.europa.eu) – [info@fra.europa.eu](mailto:info@fra.europa.eu)  
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)  
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)  
[twitter.com/EURightsAgency](https://twitter.com/EURightsAgency)